

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНЖЕНЕРНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПІДГОТОВКИ

КАФЕДРА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ
ПІДГОТОВКИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Охорона праці у сфері професійної діяльності

назва навчальної дисципліни

обов'язкова професійна

обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова

за освітньо-професійною програмою «Управління піротехнічними роботами та протимінною діяльністю»
підготовки магістра
у галузі знань К Безпека та оборона
за спеціальністю К10 Цивільна безпека

Рекомендовано кафедрою підвищення кваліфікації та спеціалізованої підготовки у сфері цивільного захисту

(назва кафедри)

на 2025–2026 навчальний рік.

Протокол від 29 серпня 2025 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Охорона праці у сфері професійної діяльності»

(назва навчальної дисципліни)

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці у сфері професійної діяльності» сприяють розвитку професійного мислення здобувачів вищої освіти, надають можливість майбутньому фахівцю ознайомитись з нормативно-правовими документами в галузі охорони праці, що дозволить враховувати необхідність забезпечення безпечних умов праці та заходи захисту працівників ДСНС в умовах надзвичайних ситуацій.

Викладення дисципліни «Охорона праці у сфері професійної діяльності» полягає у наданні здобувачам вищої освіти усвідомлення відповідальності за особисту та колективну безпеку та здібностей для її оцінки і забезпечення на робочих місцях і у підрозділах під час майбутньої професійної діяльності на первинній посаді, а також формування та набуття компетентностей, знань, умінь та навичок, необхідних для здійснення їх професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій (аварій, пожеж тощо), які можуть привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарської діяльності.

Відмінною особливістю курсу є надання розуміння проблем безпеки діяльності людини у різних сферах та шляхів їх вирішення, що забезпечує надійну основу для швидкої адаптації на першому робочому місці при працевлаштуванні.

Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Бригада Олена Володимирівна, доцент кафедри підвищення кваліфікації та спеціалізованої підготовки у сфері цивільного захисту навчально-наукового інституту інженерної та спеціальної підготовки, кандидат технічних наук, доцент
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8.
E-mail	bryhada_olena@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Оцінка ризиків на робочому місці. Безпека та гігієна праці. Засоби індивідуального захисту. Безпека особистості в умовах сталого розвитку.
Професійні здібності	Професійні знання, досягнення практичного змісту у сфері наукових інтересів, значний досвід викладацької діяльності. Професійні здібності: - високий рівень підготовки за спеціальністю; - широка наукова ерудиція; - знання методології науки, її останніх досягнень; - основних етапів її розвитку і зв'язків з іншими науками; - широкий політехнічний кругозір;

	<ul style="list-style-type: none"> - уміння бачити перспективи розвитку науки і техніки; - використовувати результати прогнозування у навчальному процесі. - високі моральні якості, особистий приклад і авторитет.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Захисний одяг пожежного-рятувальника. Бойовий одяг пожежного рятувальника. Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 16.00 до 17.00 онлайн на платформі Google Meet. У разі необхідності час додаткової консультації здобувача вищої освіти погоджується окремо.

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти умінь та компетентностей для прийняття ефективних рішень охорони праці у сфері професійної діяльності, для забезпечення управління охороною праці та поліпшення умов праці, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у сфері цивільного захисту.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	професійна обов'язкова
Рік підготовки	1-й
Семестр	1-й
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	1
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції	6
- практичні заняття	2
- семінарські заняття	
- лабораторні заняття	

- курсовий проект (робота)	
- інші види занять	
- самостійна робота	82
- індивідуальні завдання (науково-дослідне)	
Форма підсумкового контролю:	
(курсова робота (курсний проект); диференційований залік; іспит)	Іспит

Передумови для вивчення дисципліни

Відсутні.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Управління піротехнічними роботами та протимінною діяльністю», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

– досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Ефективно управляти складними робочими процесами у сфері цивільної безпеки, у тому числі непередбачуваними та такими, що потребують нових стратегічних підходів; об'єктивно оцінювати результати діяльності персоналу та колективу.	ПРН 02
Розробляти і реалізовувати соціальнозначущі проекти у сфері цивільної безпеки та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, технічних та правових аспектів	ПРН 04
Розробляти, обґрунтовувати та реалізовувати ефективні заходи, спрямовані на регулювання та забезпечення цивільної безпеки	ПРН 05
Визначати та аналізувати можливі загрози виникнення надзвичайної ситуації, аварії, нещасного випадку на виробництві та оцінювати можливі наслідки та ризики	ПРН 06
Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення під час розв'язання практичних задач	ПРН 07
Здійснювати техніко-економічні розрахунки заходів у сфері професійної діяльності	ПРН 08
Доносити професійні знання, власні обґрунтування та висновки до фахівців та широкого загалу, володіти навичками публічних виступів, дискусій, проведення навчальних занять	ПРН 10
Оцінювати відповідність правових, організаційних, технічних заходів по забезпеченню техногенної безпеки та безпеки праці вимогам законодавства під час професійної діяльності	ПРН 13
Здійснювати прогнозування, оцінку ризику під час професійної діяльності та можливості відповідних підрозділів щодо реагування на надзвичайні ситуації та події	ПРН 14
Аналізувати та оцінювати стан забезпечення цивільного захисту, техногенної та виробничої безпеки об'єктів, будівель, споруд, інженерних мереж	ПРН 15

Приймати ефективні рішення у складних непередбачуваних умовах, визначати цілі та завдання, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ресурси.	ПРН 16
Відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію	ПРН 17
Приймати рішення щодо організації оперативних дій під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та забезпечувати його виконання, складати та використовувати оперативні документи щодо діяльності піротехнічних підрозділів	ПРН 21
Уміти застосовувати методики розрахунків під час вирішенні оперативних завдань зі знищення вибухонебезпечних предметів та виконання інженернотехнічних заходів локалізації та ліквідації надзвичайних ситуацій з використанням вибухових робіт	ПРН 22
Уміти контролювати життєдіяльність арсеналів, складів та баз у питаннях небезпечної організації зберігання, транспортування та проведення робіт з утилізації вибухонебезпечних предметів	ПРН 23

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	К 5
Здатність приймати ефективні рішення, керувати роботою колективу під час професійної діяльності	К 8
Здатність до превентивного і оперативного (аварійного) планування, управління заходами безпеки професійної діяльності	К 9
Здатність до застосування інноваційних підходів, сучасних методів, спрямованих на регулювання техногенної, виробничої безпеки	К 11
Здатність до створення і реалізації інноваційних продуктів і заходів у сфері професійної діяльності	К 12
Здатність оцінювати і корегувати рівень безпеки працюючих організації (підрозділу)	К 17

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Охорона праці у сфері цивільного захисту

Тема 1.1 Міжнародні норми, основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці та цивільного захисту в галузі.

Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Організація об'єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна агенція з атомної енергії. Міжнародна організація праці. Європейський Союз. Основні положення Женевських конвенцій.

Тема 1.2. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні

ситуації. Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників середовища.

Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Визначення та аналіз небезпек, пов'язаних з порушенням умов безпечної експлуатації об'єктів. Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву. Способи виявлення потенційно небезпечних зон з імовірними джерелами НС. Вимоги до засобів індивідуального захисту.

Тема 1.3. Особливості охорони праці у сфері цивільного захисту. Управління професійними ризиками.

Особливості охорони праці при виконанні робіт у сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, поводження з радіоактивними відходами та вибуховими матеріалами промислового та військового призначення, рятувальної справи, техногенної, пожежної і промислової безпеки тощо. Забезпечення своєчасного проведення заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у процесі робіт у сфері цивільного захисту. Державний нагляд та контроль за станом охорони праці у сфері професійної діяльності. Сектор з охорони праці ДСНС.

Небезпеки та ризики в системі Безпечний робочий простір (БПР). Методи оцінки професійних ризиків. Управління професійними ризиками. Визначення заходів контролю за ризиками. Ієрархія заходів контролю. Принцип множинності бар'єрів. Технічні та організаційні заходи з управління ризиками. Крайні практики з управління ризиками. Оцінка та управління ризиками під час виникнення нештатної ситуації.

Тема 1.4. Система управління охороною праці в організації.

Впровадження і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Організаційна та функціональна структури СУОП. Пріоритет функцій забезпечення безпеки. Ефективність функціональної структури СУОП. Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту. Елементи системи управління охороною праці, ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT).

Облік і аналіз показників охорони праці. Галузеві системи управління охороною праці. Мета та принципи функціонування. Організаційна та функціональна структури СУОПГ.

Тема 1.5. Планування заходів з охорони праці та питань цивільного захисту на підприємствах і організаціях.

Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.

Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС, на основі прогнозу варіантів (сценаріїв) розвитку обстановки, аналізу власних та ресурсів

третіх сторін щодо реагування на НС та ліквідації їхніх наслідків з урахуванням режиму функціонування системи. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій. Здійснення організації та проведення роботи щодо забезпечення безпеки праці у структурних підрозділах ДСНС.

Тема 1.6. Експертиза з охорони праці.

Порядок розробки проєктної документації на реконструкцію, модернізацію (будівництво) згідно вимог охорони праці: складові проєктної документації для будівництва об'єктів. нормативно-правові акти з питань експертизи проєктів, узгодження, експертиза та затвердження проєктної документації на реконструкцію, модернізацію (будівництво) згідно вимог охорони праці.

Експертиза виробничих процесів та обладнання: положення про порядок проведення експертизи проєктної документації на виготовлення засобів виробництва, перелік робіт підвищеної небезпеки.

Порядок отримання дозволів на експлуатацію обладнання підвищеної небезпеки та розробки декларацій з урахуванням вимог Постанови Кабміну України № 1107 від 26.10.2011 р. Оформлення експертних висновків на відповідність об'єкту дослідження вимогам охорони праці.

Тема 1.7. Організація роботи з питань охорони праці в органах та підрозділах ДСНС.

Загальні положення Наказу МНС України № 312 від 07.05.2007 року «Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України». Загальні вимоги з охорони праці. Організація роботи щодо забезпечення безпеки праці в ДСНС згідно з Законом України «Про охорону праці». Організація та проведення роботи щодо забезпечення безпеки праці у структурних підрозділах ДСНС. Структура та чисельність служби з охорони праці органів і підрозділів ДСНС. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 року № 15. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

Тема 1.8. Інструктажі з питань охорони праці.

Інструктажі з питань охорони праці як складова частина управління безпекою праці. Вступний інструктаж з питань охорони праці. Первинний інструктаж на робочому місці. Повторний інструктаж на робочому місці: індивідуальний, з групою працівників, з усіма працівниками. Позаплановий інструктаж: індивідуальний, з групою працівників. Цільовий інструктаж. Журнали реєстрації інструктажів з питань охорони праці. Перевірка знань працівників з питань охорони праці.

Тема 1.9. Забезпечення безпеки при виконанні професійних обов'язків під час здійснення аварійно-рятувальних, інших невідкладних робіт та

слідування до місця виникнення надзвичайної ситуації.

Діяльність відповідального за дотриманням вимог безпеки праці. Безпека проведення розвідки надзвичайної ситуації. Безпека проведення оперативного розгортання. Безпека проведення оперативних дій з ліквідування надзвичайних ситуацій. Забезпечення, в разі необхідності, медичного обслуговування особового складу.

Тема 1.10. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.

Загальні положення та визначення. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь у сфері професійної діяльності. Розслідування нещасних випадків. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи. Розслідування та облік аварій. Розслідування інцидентів та невідповідностей. Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна (дистанційна) форма):

Назви модулів і тем	Кількість годин за формами навчання						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	Лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	Поточний контроль
1- й семестр							
Модуль 1 Охорона праці у сфері цивільного захисту							
Тема 1.1 Міжнародні норми, основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці та цивільного захисту в галузі	10	2				8	
Тема 1.2 Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації. Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників середовища	9					9	

Тема 1.3 Особливості охорони праці у сфері цивільного захисту. Управління професійними ризиками.	10			2		8	
Тема 1.4 Система управління охороною праці в організації. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям	8					8	
Тема 1.5 Планування заходів з охорони праці та питань цивільного захисту на підприємствах і організаціях	8					8	
Тема 1.6 Експертиза з охорони праці	8					8	
Тема 1.7 . Організація роботи з питань охорони праці в органах та підрозділах ДСНС	10	2				8	
Тема 1.8 Інструктажі з питань охорони праці	8					8	
Тема 1.9 Забезпечення безпеки при виконанні професійних обов'язків під час здійснення	9					9	
Тема 1.10. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.	10	2				8	
Разом за модулем 1	90	6		2		82	

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Управління професійними ризиками піротехніків	2
	Разом	2

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувачів вищої освіти, яка передбачає створення умов для повної реалізації ними творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувач вищої освіти може обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі реферату, презентації, добірки відеоматеріалів, створення відео- або фоторяду.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

Теми рефератів:

1. Міжнародні трудові стандарти МОП та їх вплив на систему охорони праці у сфері цивільного захисту.
2. Значення міжнародних конвенцій та угод у формуванні законодавчої бази цивільного захисту.
3. Законодавчо-нормативна база України з питань охорони праці у діяльності підрозділів цивільного захисту: національні та європейські підходи.
4. Ідентифікація, класифікація та паспортизація потенційно небезпечних об'єктів у сфері цивільного захисту.
5. Методи аналізу шкідливих і небезпечних чинників виробничого середовища у професійній діяльності піротехніків.
6. Засоби індивідуального та колективного захисту як базовий елемент безпеки працівників ДСНС.
7. Досвід організації охорони праці при ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та його значення для сучасної практики.
8. Методи оцінки та управління професійними ризиками у сфері цивільного захисту.
9. Організаційні та технічні заходи попередження аварій у піротехнічних підрозділах.
10. Особливості впровадження системи управління охороною праці відповідно до стандарту ISO 45001:2019 у сфері цивільного захисту.
11. Облік і аналіз показників охорони праці як підґрунтя для управлінських рішень у підрозділах ДСНС.
12. Функціональні підсистеми Єдиної державної системи цивільного захисту та їх роль у забезпеченні безпеки працівників.
13. Планування заходів із запобігання надзвичайним ситуаціям у професійній діяльності підрозділів цивільного захисту.
14. Проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань персоналу як форма підвищення готовності до дій у НС.
15. Прогнозування сценаріїв розвитку надзвичайних ситуацій у плануванні заходів безпеки та охорони праці.
16. Експертиза проектної документації будівництва та реконструкції об'єктів з урахуванням вимог охорони праці.
17. Отримання дозволів на експлуатацію обладнання підвищеної небезпеки в діяльності цивільного захисту.
18. Оформлення експертних висновків щодо відповідності об'єктів і обладнання вимогам безпеки.
19. Правила безпеки праці в органах і підрозділах ДСНС: структура, вимоги, практичне застосування.
20. Організація служби охорони праці в органах і підрозділах ДСНС: структура, чисельність, функціональні обов'язки.
21. Порядок розслідування нещасних випадків серед особового складу ДСНС.

22. Види інструктажів з охорони праці для працівників ДСНС та їх практичне значення.
23. Система контролю за проведенням інструктажів у підрозділах цивільного захисту.
24. Організація перевірки знань з питань охорони праці в системі професійної підготовки рятувальників.
25. Забезпечення безпеки особового складу під час проведення розвідки та ліквідації осередків надзвичайних ситуацій.
26. Медичне забезпечення та надання домедичної допомоги працівникам ДСНС під час аварійно-рятувальних робіт.
27. Організація безпечного оперативного розгортання сил і засобів при ліквідації надзвичайних ситуацій.
28. Причини, структура та профілактика виробничого травматизму у сфері цивільного захисту.
29. Розслідування та облік професійних захворювань працівників підрозділів цивільного захисту.
30. Система страхування від нещасних випадків на виробництві у професійній діяльності рятувальників: завдання та принципи.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

Словесні методи навчання:

Лекція - метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою.

Пояснення - вербальний метод навчання, за допомогою якого педагог розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду здобувачів вищої освіти.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду здобувачів вищої освіти з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних.

Інструктаж займає важливе місце у навчальному процесі. Він передбачає розкриття норм поведінки, особливостей використання методів і навчальних засобів, дотримання правил безпеки під час виконання навчальних операцій. Інструктаж є важливим етапом в оволодінні методами самостійної пізнавальної діяльності, оскільки важливо, щоб здобувачі вищої освіти розуміли не лише, *що* треба робити, а й *як* це робити.

Наочні методи навчання:

Ілюстрація - метод навчання, за якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (фото, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Практичні методи навчання:

Практична робота - спрямована на використання набутих знань у

розв'язанні практичних завдань.

Виїзні заняття - вид навчальних занять, метою яких є ознайомлення слухачів із передовим досвідом різних аспектів їхньої професійної діяльності. Проводяться відповідно до навчально-тематичного плану та розкладу занять.

Методи навчання за характером логіки пізнання:

Аналітичний метод передбачає мисленнєвий або практичний розклад цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак. Це початковий компонент пізнання. Для розуміння цілісності явища, процесу, сутності окремого поняття необхідно перейти до синтезу.

Синтетичний метод ґрунтується на мисленнєвому або практичному з'єднанні виділених аналізом елементів чи властивостей предмета, явища в одне ціле. Синтез є органічним продовженням аналізу й може будуватися лише на його основі.

Індуктивний метод - шлях вивчення предметів, явищ від одиничного до загального. У результаті розуміння сутності ознак, властивостей одиничних предметів чи явищ, понять є можливість усвідомити істотні, типові закономірності чи властивості однопорядкових предметів або явищ.

Дедуктивний метод, навпаки, базується на вивченні навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного. Здобувачі вищої освіти ознайомлюються із загальною закономірністю, а потім на основі цієї закономірності, правила, закону характеризуються інші явища, предмети.

Традуктивний метод передбачає висновки від одиничного до одиничного, від часткового до часткового, від загального до загального.

Методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності здобувачів вищої освіти:

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу здобувачам вищої освіти у виділенні та «прийнятті» проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності слухачів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає здобувачів вищої освіти у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для дієвості цього методу створюється проблемна ситуація і здобувачі вищої освіти спонукаються до розуміння і «прийняття» пізнавального завдання. Керівництво ходом пошукової мисленнєвої діяльності здобувачів забезпечується використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулюванням і схваленням пізнавальної діяльності слухачів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізом успіхів, помилок і труднощів.

Інноваційні методи навчання.

Робота з навчально-методичною літературою та відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання.

Навчання з використанням технічних ресурсів (відкрита освіта через соціальні мережі та вебресурси, BYOD (Bring your own devices), освіта на події (онлайн-заходи), заняття з використанням 3D-турів).

Інтерактивні методи - здобувачі і викладач перебувають у режимі бесіди, діалогу між собою; співпраця і взаємонавчання: викладач – здобувач, здобувач – здобувач, при чому і викладач, і здобувач вищої освіти є рівноправними і рівнозначними учасниками освітньої взаємодії, що виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою.

Методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички – завдання з пошуку інформації, наукові доповіді, моделювання ситуацій за умов невизначеності результатів; під час таких занять здобувачі вчаться бути демократичними, спілкуватись з іншими людьми, критично мислити, ухвалювати обґрунтовані рішення.

Науково-дослідна робота - застосування нових методів і технологій, активізація пізнавальної діяльності, підвищення якості фахової підготовки та розвитку творчих здібностей у здобувачів вищої освіти, розширення їхньої обізнаності, забезпечення ефективного практичного використання набутих у процесі навчання знань та вмінь за відповідним освітнім компонентом (індивідуальна робота науково-педагогічних працівників із здобувачами вищої освіти, які займаються науковими дослідженнями; науково-дослідна робота у наукових гуртках кафедр; участь у науково-практичних конференціях, наукових читаннях, семінарах, конкурсах та ін.; проведення наукових пошуків у процесі проходження різних видів практики).

Самостійна робота спрямована на використання набутих знань при розв'язанні програмних завдань. Організація навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються здобувачем вищої освіти під методичним керівництвом педагога, але без його безпосередньої участі.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: іспит, диференційний залік, теоретичне та практичне тестування, презентації виконаних завдань та досліджень, презентації та виступи на наукових заходах, завдання на реальних об'єктах та інших види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі:

- усне опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;
- тестовий експрес-контроль (летючка) – проводиться з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти за попереднє (декілька попередніх) занять, або після завершення вивчення матеріалу змістового модуля;
- тестовий контроль – як правило, проводиться після завершення вивчення здобувачами вищої освіти матеріалу блоку змістових модулів;
- комбінована форма контролю – поєднання під час проведення навчальних

занять усного опитування та експрес-контролю, або експрес-контролю з тестовим контролем з метою максимального охоплення кількості залучених до контролю здобувачів вищої освіти і більш якісної перевірки рівня засвоєння ними знань.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

- для денної форми навчання:

для іспиту

Розподіл балів									
Модуль 1									
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T1.6	T1.7	T1.8	T1.9	T1.10
до 1	0	до 17	0	0	0	до 1	0	0	до 1

продовження

Індивідуальне завдання	Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів за дисципліну
до 40	до 40	100

Пояснення: практичні заняття, індивідуальні завдання та контрольні заходи є обов'язкового виконання.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових балів, одержаних за окремі оцінювані форми освітнього процесу:

- поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи;
- бали за самостійну роботу;
- бали за участь у наукових конференціях, олімпіадах, виконання досліджень, підготовку наукових публікацій тощо.

За даною дисципліною модульні контрольні роботи не передбачені. Підсумкова модульна оцінка визначається як сума поточних оцінок (балів) з даного модуля, при цьому враховуватись активність та поточна успішність здобувачами вищої освіти на семінарах, тощо). Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів: - поточного контролю роботи здобувача вищої освіти впродовж семестру; - підсумкового контролю успішності. До уваги можуть братись додаткові необов'язкові завдання та науководослідна діяльність здобувача вищої освіти.

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на лекційному занятті (оцінюється від 0 до 1 балів):

1 бал – здобувач володіє навчальним матеріалом, орієнтується в конкретній темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

0 балів – здобувач не орієнтується в обговорюваній тематиці, не знаходить відповіді на проблемні питання (за змістом лекції), у висловлюваннях щодо окремих положень припускається суттєвих помилок.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка його подання, культура мовлення, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті *(оцінюється від 0 до 17 балів)*:

13-17 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни, звіт оформлений граматично і стилістично без помилок;

9-12 балів – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

5-8 балів – завдання виконане частково, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

1-4 балів – завдання виконане частково, у звіті допущені значні граматичні та стилістичні помилки;

0 балів – завдання не виконане.

Модульний контроль не проводиться. Здобувач вищої освіти накопичує бали протягом модулю, шляхом його активної участі під час поточного контролю та виконання і захисту індивідуального завдання.

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань *(оцінюється від 0 до 40 балів)*.

37-40 балів – індивідуальне завдання здобувачем виконано в повному обсязі;

33-36 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

29-32 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

25-28 балів – обсяг виконаних завдань становить 80% від загального обсягу;

21-24 балів – здобувач виконав лише від 70% від загального обсягу;

17-20 балів – обсяг виконаної роботи становить понад 50% від загального обсягу;

13-16 балів – виконана частина роботи складає менше 50% від загального обсягу;

9-12 балів – виконана частина складає близько 25% від загального обсягу;

5-8 бали – обсяг виконаних завдань складає лише 10% від загального обсягу;

1-4 бали – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання, передбачене для індивідуального завдання, здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється розуміння здобувачем вищої освіти понятійного апарату, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міждисциплінарні та внутрішньодисциплінарні зв'язки, вміння

робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), вміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Індивідуальне завдання є однією з форм роботи здобувачів вищої освіти, яка передбачає створення умов для повної реалізації ними творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувач вищої освіти може обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене наукове дослідження.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на іспиті *(оцінюється від 0 до 40 балів)*:

32-40 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повністю, логічно і послідовно розкрив питання білету, виявив вміння застосовувати існуючі методики, наводити приклади, самостійно аналізувати, узагальнювати і викладати матеріал не допускаючи помилок. При відповіді продемонстровані вміння самостійно працювати з додатковою літературою.

25-28 балів – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, однак при наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, наявні несуттєві неточності та незначні помилки, які не впливають на загальну правильність відповіді.

17-24 балів – здобувач вищої освіти засвоїв тільки основний матеріал, не знає окремих положень, допускає неточності у відповіді, не вміє достатньо чітко сформулювати окремі положення, порушує послідовність у викладанні матеріалу, має певні труднощі у пов'язанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням.

9-16 балів – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, зміст визначених питань розкриває недостатньо, допускаючи при цьому суттєві неточності. Відповідь задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.

1-8 балів – здобувач вищої освіти не засвоїв значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не вміє логічно і послідовно викласти основні положення і має значні труднощі у пов'язанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням. Для отримання позитивного результату з іспиту необхідне доопрацювання.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Для отримання з іспиту необхідне значне доопрацювання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до іспиту:

1. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці. Міжнародна організація праці. Основні положення Женевських конвенцій.
2. Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Визначення.
3. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. Опис явищ, що прогнозуються, перелік вихідних даних.
4. Способи виявлення потенційно небезпечних зон з імовірними джерелами НС. Зонування територій за ступенем небезпеки. Вимоги до засобів індивідуального захисту.
5. Особливості охорони праці при виконанні робіт у сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, поводження з радіоактивними відходами та вибуховими матеріалами промислового та військового призначення, рятувальної справи, техногенної, пожежної і промислової безпеки тощо.
6. Забезпечення своєчасного проведення заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у процесі робіт у сфері цивільного захисту.
7. Державний нагляд та контроль за станом охорони праці у сфері професійної діяльності. Сектор з охорони праці ДСНС.
8. Впровадження і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Перевірки і коригувальні дії. Організаційна та функціональна структури СУОП.
9. Ефективність функціональної структури СУОП. Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту.
10. Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Політика в галузі охорони праці.
11. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій. Облік і аналіз показників охорони праці.
12. Організаційна та функціональна структури СУОПГ.
13. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.
14. Особливості планування дій щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на та пом'якшення їхніх наслідків.
15. Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій.
16. Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС, на основі прогнозу варіантів (сценаріїв) розвитку обстановки, аналізу власних та ресурсів третіх сторін щодо реагування на НС та ліквідації їхніх наслідків з урахуванням режиму функціонування системи.

17. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.

18. Здійснення організації та проведення роботи щодо забезпечення безпеки праці у структурних підрозділах ДСНС.

19. Порядок розробки проектної документації на реконструкцію, модернізацію (будівництво) згідно вимог охорони праці: складові проектної документації для будівництва об'єктів. нормативно-правові акти з питань експертизи проектів, узгодження, експертиза та затвердження проектної документації на реконструкцію, модернізацію (будівництво) згідно вимог охорони праці.

20. Експертиза виробничих процесів та обладнання: положення про порядок проведення експертизи проектної документації на виготовлення засобів виробництва, перелік робіт підвищеної небезпеки.

21. Порядок отримання дозволів на експлуатацію обладнання підвищеної небезпеки та розробки декларацій з урахуванням вимог Постанови Кабміну України № 1107 від 26.10.2011р. Вимоги до переліку та змісту документації, що надається в експертні організації. Оформлення експертних висновків на відповідність об'єкту дослідження вимогам охорони праці.

22. Загальні положення Наказу МНС України № 312 від 07.05.2007 року «Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України».

23. Загальні вимоги з охорони праці. Організація роботи щодо забезпечення безпеки праці в ДСНС згідно з Законом України «Про охорону праці».

24. Організація та проведення роботи щодо забезпечення безпеки праці у структурних підрозділах ДСНСУ.

25. Структура та чисельність служби з охорони праці органів і підрозділів ДСНС.

26. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15.

27. Порядок розслідування, ведення обліку нещасних випадків, які сталися в органах і підрозділах ДСНС.

28. Вступний інструктаж з питань охорони праці.

29. Первинний інструктаж на робочому місці.

30. Повторний інструктаж на робочому місці: індивідуальний, з групою працівників, з усіма працівниками.

31. Позаплановий інструктаж: індивідуальний, з групою працівників.

32. Цільовий інструктаж.

33. Журнали реєстрації інструктажів з питань охорони праці. Перевірка знань працівників з питань охорони праці.

34. Діяльність відповідального за дотриманням вимог безпеки праці.

35. Безпека проведення розвідки надзвичайної ситуації.

36. Безпека проведення оперативного розгортання.
37. Безпека проведення оперативних дій з ліквідування надзвичайних ситуацій.
38. Забезпечення, в разі необхідності, медичного обслуговування особового складу.
39. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування.
40. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруень у сфері професійної діяльності.
41. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування професійних захворювань.
42. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.
43. Розслідування та облік аварій.
44. Розслідування інцидентів та невідповідностей.
45. Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Законодавчі та нормативно-правові акти

1. Кодекс цивільного захисту України: Кодекс України від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
3. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
4. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
5. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.
6. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>.
7. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-вр#Text>.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
10. Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» від 15.01.2025 № 4223-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text>.

11. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 № 2245-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>.
12. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 № 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-п#Text>.
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08.11.2000 р. № 1662. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1662-2000-%D0%BF#Text>.
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01.08.1992 р. № 442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF#Text>.
15. Рекомендації Міністерства праці України № 41 від 01.09.1992 р. «Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0041205-92#Text>.
16. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 248 від 08.04.2014 р. «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text>.
17. Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки: постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1107. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-п#Text>.
18. Про затвердження переліку машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2021 № 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2021-п#Text>.
19. Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text>.
20. Про затвердження Типового положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці: наказ Держ. ком. України з пром. безпеки, охорони пр. та гірн. нагляду від 21.03.2007 № 56. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0316-07#Text>.
21. Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) та Переліку робіт з підвищеною небезпекою: наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#Text>.
22. Про затвердження Положення про навчання неповнолітніх професіям, пов'язаним з важкими роботами і роботами з шкідливими або небезпечними умовами праці: наказ Держ. ком. України по нагляду за охорон. пр. від 30.12.1994 № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0014-95#Text>.
23. Про затвердження Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі

(ДНАОП 0.03-8.06-94): наказ МОЗ України від 23.09.1994 № 263/121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0018-95#Text>.

24. Про затвердження Переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх (ДНАОП 0.03-8.07-94): наказ МОЗ України від 31.03.1994 № 46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0176-94#Text>.

25. Про затвердження Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок (ДНАОП 0.03-8.08-93): наказ МОЗ України від 29.12.1993 № 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0051-94#Text>.

26. Про затвердження Граничних норм підймання і переміщення важких речей жінками: наказ МОЗ України від 10.12.1993 № 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0194-93#Text>.

27. Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій: наказ МОЗ України від 21.05.2007 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0846-07#Text>.

28. Рекомендації Держнаглядохоронпраці щодо застосування Порядку опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, які діють на підприємстві // Законодавство України про охорону праці. Т. 2.

29. Про затвердження Типового положення про комісію з питань охорони праці підприємства: наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.03.2007 № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0311-07#Text>.

30. Про затвердження Положення про розробку інструкцій з охорони праці (ДНАОП 0.00-4.15-98): наказ М-ва пр. та соц. політики України від 29.01.1998 № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0226-98#Text>.

31. Про затвердження Типового положення про службу охорони праці. (НПАОП 0.00-4.35-04): наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 № 255. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04#Text>.

32. Про Порядок опрацювання і затвердження роботодавцем нормативних актів з охорони праці, що діють на підприємстві: наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 21.12.1993 № 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-94#Text>

33. Про затвердження Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України та уніфікованої форми Акта перевірки суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта): наказ МНС України від 11.08.2011 № 826. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1531-11#Text>.

34. Про затвердження Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту: наказ М-ва внутр. справ України від 12.03.2024 № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0552-24#Text>.

35. Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України: наказ від

07.05.2007 № 312. URL: <https://zk.dsns.gov.ua/upload/4/6/4/9/5/6/2020-10-11-nakaz-312.pdf>.

36. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах: наказ МОЗ України від 09.03.2022 № 441.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#Text>.

37. Постанова Головного державного санітарного лікаря України «Про введення в дію Державних гігієнічних нормативів «Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97)» від 01 грудня 1997 р. № 62.

38. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2001 р. № 163 «Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня».

39. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 р. № 1290 «Про затвердження Списків виробництв, робіт, цехів, професій і посад, зайнятість працівників в яких дає право на щорічні додаткові відпустки за роботу із шкідливими і важкими умовами праці та за особливий характер праці».

40. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 461 «Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах».

41. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 травня 2009 р. № 507 «Про затвердження Порядку здійснення рятувальних заходів на об'єктах туристичних відвідувань».

42. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18.08.2014 № 831 «Про затвердження Порядку організації медичного забезпечення в системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій».

43. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.04.2017 № 301 «Про затвердження Правил безпеки людей на водних об'єктах».

44. Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 27.03.2007 № 62 «Про затвердження Правил охорони праці під час виконання робіт на висоті».

45. Наказ ДСНС від 26 червня 2019 р. № 375 «Про затвердження Стандартної оперативної процедури 10.10-40/ДСНС «Заходи безпеки під час розмінування»».

46. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.04.2018 № 340. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0802-18#Text>.

47. Стандартна операційна процедура 12.10/ДСНС «Навчання населення ризикам, пов'язаним із поводженням з вибухонебезпечними предметами», введено в дію окремим дорученням ДСНС від 04.03.2020 № В-32.

48. Стандартна операційна процедура 09.11/ДСНС «Порядок проведення органами та підрозділами цивільного захисту очищення (розмінування) району ведення бойових дій», введена в дію окремим дорученням ДСНС від 04.03.2020 № В-33.

Міжгалузеві нормативні акти

1. Про затвердження Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів: наказ М-ва палива та енергетики України від 25.07.2006 № 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1143-06#Text>.

2. Про затвердження Вимог безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками: наказ М-ва соціальної політики України від 28.12.2017 № 2072. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0097-18#Text>.

3. Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів: наказ МОЗ України від 19.06.1996 № 173. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96#Text>.

Державні стандарти України з безпеки праці

1. ДСТУ 8828:2019. Пожежна безпека. Загальні положення. URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_8828_2019.pdf.

2. ДСТУ 7237:2011. Система стандартів безпеки праці. Електробезпека. Загальні вимоги та номенклатура видів захисту. URL: https://ksv.do.am/GOST/DSTY_ALL/DSTU2/dstu_7237-2011.pdf.

3. ДСТУ 7238:2011. Система стандартів безпеки праці. Засоби колективного захисту працюючих. Загальні вимоги та класифікація. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=57383.

4. ДСТУ 7239:2011. Система стандартів безпеки праці. Засоби індивідуального захисту. Загальні вимоги та класифікація. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=51051

5. ДСТУ ГОСТ 12.2.085:2007. Посудини, що працюють під тиском. Клапани запобіжні. Вимоги щодо безпеки. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=51183.

6. ДСТУ 2156-93. Безпечність промислових підприємств. Терміни та визначення. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=48088.

7. ДСТУ 2272:2006. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять. URL: <https://www.vbezpeka.com.ua/wp-content/uploads/2019/07/DSTU-22722006.-Pozharnaya-bezopasnost.-Terminy-i-opredeleniya-osnovnyh-ponyatiy.pdf>.

8. ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=61781.

9. ДСТУ 2300-93. Вібрація. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=48149.

10. ДСТУ 2325-93. Шум. Терміни та визначення. URL: https://www.ksv.biz.ua/GOST/DSTY_ALL/DSTY3/dsty_2325-93.pdf.

11. ДСТУ 8829:2019 Пожежовибухонебезпечність речовин і матеріалів. Номенклатура показників і методи їхнього визначення. Класифікація.

12. ДСТУ 4500-3:2008 Вантажі небезпечні. Класифікація.

13. ДСТУ 3891:2013 Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять. URL: http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page?id_doc=57361.

14. ДСН 3.3.6.042-99. Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=14283.

Міжнародні стандарти, директиви, конвенції

1. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЄЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки і гігієни праці працівників на виробництві» (12.06.1989). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b23#Text.
2. Міжнародний стандарт SA8000:2001 (2007) «Соціальна відповідальність» (SAI (Social Accountability International) SA 8000:2001). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0015697-07#Text>.
3. ДСТУ ISO 26000:2019 Настанови щодо соціальної відповідальності (ISO 26000:2010, IDT) (ISO 26000:2010 Guidance on Social Responsibility). URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=87921.
4. ISO 45003:2021 «Управління охороною здоров'я та безпекою праці. Психологічне здоров'я та безпека на виробництві. Настанови з керування психосоціальними ризиками» («Occupational health and safety management – Psychological health and safety at work – Guidelines for managing psychosocial risks»). URL: <https://www.iso.org/standard/64283.html>.
5. ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT). URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_45001_2019.pdf.
6. Конвенція МОП № 155. Конвенція про безпеку та гігієну праці та виробниче середовище (1981 рік). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_050#Text.
7. Конвенція МОП № 161. Конвенція про служби гігієни праці (1985 рік). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_042#Text.
8. Конвенція МОП № 187. Конвенція про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці (2006 рік). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_515#Text.
9. Конвенція МОП № 190. Конвенція про викорінення насильства та домагань у світі праці (2019 рік). URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--dgreports/---gender/documents/publication/wcms_750459.pdf.
10. Рекомендація МОП № 164. Рекомендація щодо безпеки та гігієни праці та виробничого середовища (1981 рік). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_075#Text.
11. Рекомендація МОП № 171. Рекомендація щодо служб гігієни праці (1985 рік). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_072#Text.
12. Рекомендація МОП № 197. Рекомендація про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці (2006 рік). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_517#Text.

Підручники, навчальні посібники, довідники, методичні розробки

1. Охорона праці у сфері професійної діяльності / Укладачі: С.Ю. Рагімов, В.О. Собина, Д.В. Тарадуда, А.Б. Фещенко. Х.: НУЦЗУ, 2023. 262 с.

2. Заїкіна Д., Глива В. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності. RS Global S. z O.O., 2019. URL: <https://doi.org/10.31435/rsglobal/001>.
3. Основи охорони праці: підручник / Я.О. Серіков та ін. Київ: Центр учб. літ., 2024. 250 с.
4. Оришака О.В., Горбачова Г.В. Основи охорони праці: навч. посіб. Кропивницький: Центральноукр. нац. техн. ун-т, 2022. 175 с.
5. Основи охорони праці: підручник. 6-те вид. / М.П. Гандзюк та ін. Київ: Каравелла, 2023. 384 с.
6. Березуцький В.В., Сукач С.В. Ризики та безпека населення в умовах потенційної загрози [Електронний ресурс]: навч. посібник; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Електрон. текст. дані. Харків : НТУ «ХПІ», 2024. 225 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/0d9beba4-ea17-48e2-acc3-e20bc02272e7/content>.
7. Пожарова О.В. Охорона праці: навчальний посібник. Одеса: НУ «ОЮА», 2022. 86 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c43eae68-55d5-4119-8ee7-c7fa957b3d17/content>.
8. Забезпечення безпеки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів під час виконання завдань за призначенням за умов воєнного стану: методичний поради́ник / В.В. Коваленко, І.О. Васильєв, В.В. Присяжнюк, І.В. Бабійчук, К.Г. Белікова, Т.М. Скоробагатько, В.Л. Сидоренко, І.М. Голубець, Є.А. Власенко, М.Л. Якіменко, А.В. Пруський, С.П. Потеряйко, Н.М. Романюк, В.О. Тищенко, А.М. Демків, В.І. Мельник, Р.В. Климась, Д.В. Середа. Київ: ІДУ НД ЦЗ, 2023. 121 с.
9. Організація профілактичної роботи із запобігання нещасним випадкам службами охорони праці структурних підрозділів ДСНС України: методичний посібник / І.О. Васильєв, А.В. Пруський, С.А. Єременко, В.Л. Сидоренко, В.О. Тищенко, І.М. Голубець, Є.А. Власенко, С.П. Потеряйко, К.Г. Белікова, В.В. Павленко. Київ, 2023. 135 с.
10. Управління оповіщенням та евакуацією людей з будинків і споруд під час пожежі: методичний посібник / І.В. Бабійчук, К.Г. Белікова, І.О. Васильєв, О.Г. Доценко, В.М. Михайлов, В.В. Ніжник, С.П. Потеряйко, А.В. Пруський, Н.М. Романюк, Т.М. Скоробагатько, О.М. Тесленко, В.О. Тищенко. Київ: ІДУ НД ЦЗ, 2023. 443 с.

Інтернет-ресурси

1. [Державна служба України з надзвичайних ситуацій.](https://www.dsns.gov.ua) URL: <https://www.dsns.gov.ua>.
2. Державна служба України з питань праці. URL: <http://dsp.gov.ua>.
3. Міжнародна організація праці (Україна). URL: <http://www.ilo.org.ua>.
4. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <http://www.moz.gov.ua>.
5. Пенсійний фонд України. URL: <https://www.pfu.gov.ua>.
6. Науково-дослідний інститут гігієни праці та професійних захворювань Харківського національного медичного університету. URL: <https://knmu.edu.ua/navchalno-naukovi-medychni-kompleksy-ta-czentry/ndi-gigiyeny-praczi-ta-profesijnyh-zahvoryuvan/>.

7. Журнал «Охорона праці і пожежна безпека». URL: <https://oppb.com.ua/>.
8. Науково-виробничий журнал «Охорона праці». URL: <http://ohoronapraci.kiev.ua>.
9. Служба охорони праці: портал для спеціалістів з охорони праці. Довідник спеціаліста з охорони праці. URL: <https://pro-op.com.ua/>.
10. Міжнародна організація праці: Психосоціальна підтримка на робочому місці у військовий і післявоєнний час. URL: <https://surl.li/wlgjba>.
11. Етика взаємодії у період стресу. Ініціатива Олени Зеленської «Без бар'єрів». URL: <https://bf.in.ua/etyka-vzaiemodii/>.
12. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?». URL: <https://howareu.com/>.
13. Workplace Strategies for Mental Health. URL: <https://www.workplacestrategiesformentalhealth.com/resources/psychosocial-hazards>.

Наукові публікації

1. Цимбал Б.М., Свіржевський П.В. Дослідження рівня безпеки та оцінка ризиків робіт для особистого догляду. Комунальне господарство міст. 2025. 1(189). С. 428–440. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/25103>
2. Цимбал Б.М., Рибка Є.О., Рибалова О.В., Петрищев А.С. Підвищення рівня безпеки робіт та маніпуляторів. Проблеми надзвичайних ситуацій. Черкаси: НУЦЗ України. 2025. № 1(41). С. 4–31. DOI: <https://doi.org/10.52363/2524-0226-2025-41-1>
3. Цимбал Б.М. Дослідження ергономічних ризиків під час виконання аварійно-рятувальних робіт. Social Development and Security. 2025. № 15(1). С. 271–285. URL: <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.1.24>
4. Цимбал Б.М., Шароватова О.П., Гільперт В.В. Гігієнічна оцінка впливу азбесту на професійне здоров'я та управління професійними ризиками пожежних рятувальників. Науковий Журнал Метінвест Політехніки. Серія: Технічні науки. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2025. № 4. С. 342–353.
5. Шароватова О. П., Цимбал Б. М., Гільперт В. В. Соціально-психологічні аспекти розвитку культури безпеки працівників. Науковий Журнал Метінвест Політехніки. Серія: Технічні науки. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2025. № 4. С. 366–372.
6. Malko O., Tsymbal B. Aktualne zagadnienia zapobiegania wypadkom przy pracy w warunkach stanu wojennego. Zarządzanie bezpieczeństwem pracy w aspekcie Przemysłu 4.0 i globalnej gospodarki: monografia. Katowice. 2024. P. 49–59. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23751>
7. Цимбал Б.М. Робототехніка та штучний інтелект: заходи з безпеки та джерела загроз. Комунальне господарство міст. 2024. № 3(184). С. 250–258. URL: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2024-3-184-250-258>
8. Цимбал Б.М., Шаповалов Д.О., Шаповалов М.С., Древаль Ю.Д., Петрищев А.С. Підвищення рівня охорони праці та удосконалення методики міжнародної організації праці для оцінки професійних ризиків. Social development & Security. 2020. № 10(2). С. 46-63.
9. Цимбал Б.М., Петрищев А.С., Древаль Ю.Д., Малько О.Д., Шароватова О.П., Веретеннікова Ю.А. Підвищення рівня безпеки праці під час бойових дій.

Проблеми надзвичайних ситуацій. 2022. № 2(36). С. 325-345.

10. Цимбал Б.М., Древаль Ю.Д., Малько О.Д., Шароватова О.П., Петрищев А.С., Артем'єв С.Р. Фундаментальні засади міжнародно-правового регулювання сфери безпеки і гігієни праці. Фундаментальні засади міжнародно-правового регулювання сфери безпеки і гігієни праці. Комунальне господарство міст. 2023. Том 3 № 177: Серія: Технічні науки та архітектура. С. 171-181.

11. Цимбал Б.М., Петрищев А.С., Малько О.Д., Шароватова О.П., Богатов О.І., Артем'єв С.Р. Удосконалення ризик-орієнтованого управління безпекою та гігієною праці. Проблеми надзвичайних ситуацій. 2023. № 1(37). С. 325-348.

12. Бригада О.В. Шляхи запобігання надзвичайним ситуаціям на бетонних спорудах водовідведення: монографія. Х: ФОП Бровін О.В., 2022. 132 с. <http://surl.li/kwxtp>

13. Bryhada O. Features of labor safety during the operation of sewer networks / KULTURA BEZPIECZEŃSTWA – DOBRE PRAKTYKI BHP. Redakcja naukowa MACIEJ PUCHAŁA, Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach, KATOWICE, 2021. P. 231-249. Опубліковано у 2023 р.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Сумлінне дотримання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

2. Активна участь в обговоренні навчальних питань, змістовна підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

3. Користування мобільними пристроями під час заняття дозволяється тільки з навчальною метою і з дозволу керівника заняття.

4. Під час організації виїзних занять на об'єкти (не)виробничої сфери вимагається суворе дотримання правил безпеки.

5. Здобувач вищої освіти має право дізнатися у викладача навчальної дисципліни про кількість накопичених балів та вести власний облік цих балів.

6. Пропущені заняття, незалежно від причин, здобувач вищої освіти відпрацьовує за графіком консультацій викладача. Відпрацювання понад 70 % пропущених занять здійснюється з дозволу деканату факультету.

7. Пропущені заняття можуть бути відпрацьовані у вигляді самостійної підготовки матеріалу теми у письмовому/друкованому вигляді з подальшим його захистом у додатково узгоджений з викладачем час.

8. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять більшу частину оригінального тексту при перевірці на плагіат.

9. До підсумкового контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які готували доповіді, успішно виконали поточні завдання, модульні контрольні роботи та мають на більше 15 % пропущених занять.

Розробник:

Олена БРИГАДА